

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ІНТЕЛКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі розглянуто основні підходи та методи до оцінювання інтелектуального капіталу підприємства.

Ключові слова: інтелектуальний капітал; методи оцінювання; підходи оцінювання; активи; підприємство; показники.

Abstract

The paper considers the main approaches and methods for assessing the intellectual capital of the enterprise.

Keywords: intellectual capital; evaluation methods; evaluation approaches; assets; enterprise; Indexes.

Вступ

Успішний розвиток економічної сфери залежить від процесів всебічного розвитку та функціонування інтелектуального капіталу на підприємстві. Однак, забезпечення даних процесів є неможливими без попереднього аналітично-оцінюючих процедур (за попередньо визначеними методологічними та методичними аспектами оцінювання) формування та використання інтелектуального капіталу.

Питанню функціонування, а також оцінювання інтелектуального капіталу приділили увагу у своїх дослідженнях зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема: Бонтіс Н., Басі Лорі Дж., Брукінг Е., Друкер П., Стюарт Т., Каплан Р. С., Нортон Д. П. [7], Попело О. В., Л. Едвінссон та інші.

Метою роботи є розгляд та узагальнення методичних підходів до оцінювання інтелектуального капіталу підприємства.

Результати дослідження

У розрізі оцінювання інтелектуального капіталу існує декілька основних підходів – це витратний; дохідний; ринковий, а також значна кількість методів оцінювання вартості інтелектуального капіталу.

Розглядаючи підходи до оцінювання ІК, було встановлено:

- витратний передбачає, що вартість конкретного активу дорівнює або сумі витрат, що були використані для його створення чи придбання, або сумі витрат, необхідних на отримання аналогічного активу;

- дохідний - вартість ІК дорівнює дисконтованому потоку доходів, які очікують отримати протягом всього періоду використання цього капіталу.

- ринковий обчислюється як різниця між ринковою капіталізацією компанії і власним капіталом її акціонерів [1-3].

Також варто відмітити, що кожному і даних підходів притаманні специфічні умови застосування, в залежності від показників за якими оцінюється ІК підприємства.

На сьогодні науковцями [2; 4-5] сформовані найпопулярніші 25 методик, які згруповані у 4 категорії (рис. 1):

Рис. 1 Найбільш розповсюджені методи оцінювання ІК

Крім вище виділених, є низка й інших методів оцінювання інтелектуального капіталу підприємства, зокрема (рис. 2):

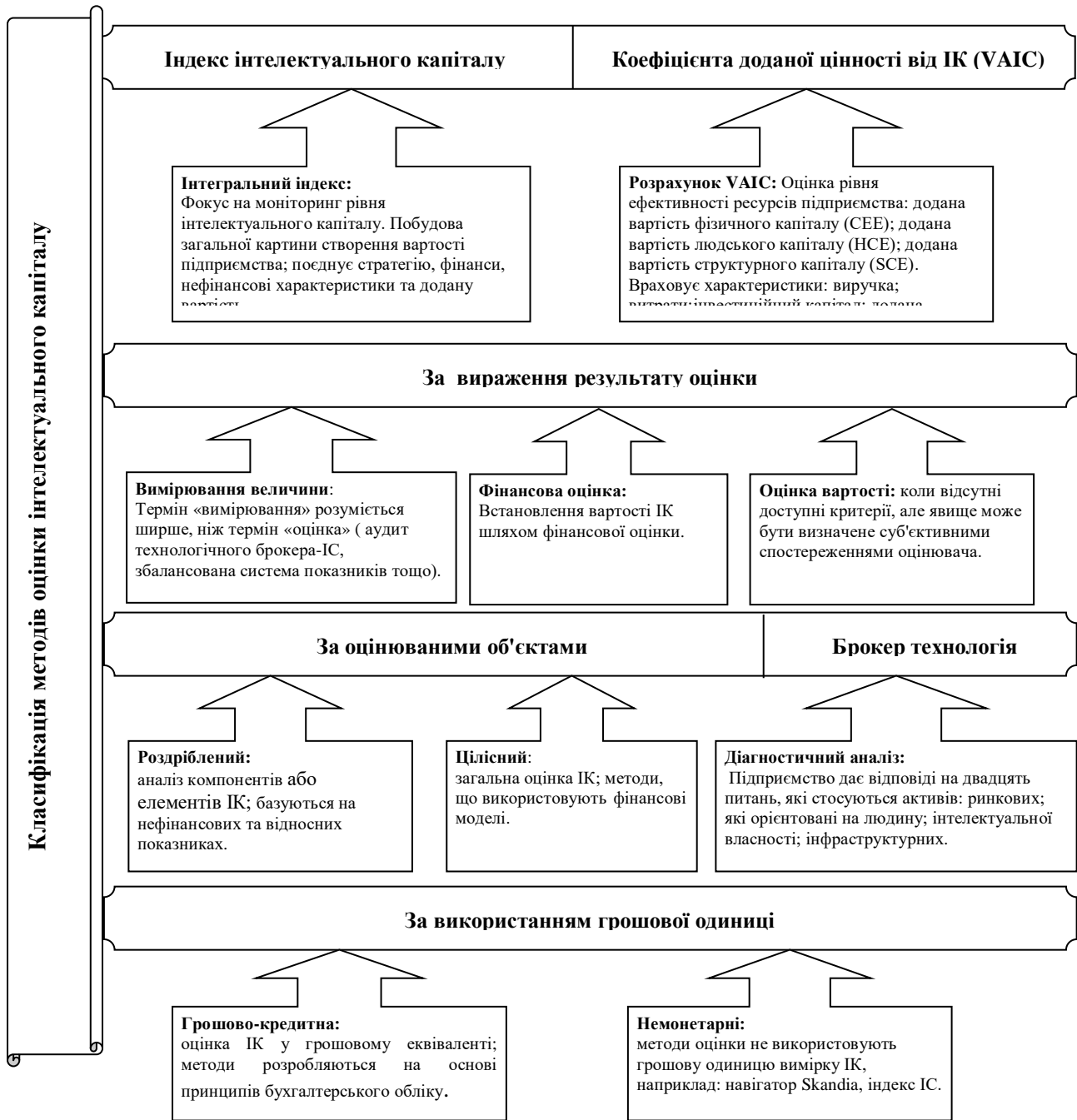

Рис. 2. Класифікація методів оцінки інтелектуального капіталу [2; 6]

Одним із найбільш перспективних та зручних методів оцінювання інтелектуального капіталу є систему збалансованих показників – BSC, яка запропонована дослідниками Д. Нортон та Р. Каплан та котра складається з 4 блоків:

1. Фінанси (тобто чим можна зацікавити акціонерів);
2. Клієнти (тобто яким є зворотній зв'язок від наших споживачів);
3. Внутрішні бізнес-процеси;
4. Інновації, навчання та професійне зростання.

BSC базується на поєднанні фінансових та не фінансових та основною метою її створення є встановлення відповідності стратегічних цілей результатам їх досягнень, а також візуалізація та створення базової картини розвитку підприємства [7].

Висновки

Отже, на сьогодні існує низка підходів та методів до оцінювання. Зокрема, розглядаючи підходи виділено вартісний, дохідний та ринковий, а серед методів згруповані у певні категорії, такі

як:найбільш розповсюджені методи (DIC; MCM; SC; ROA); Індекс інтелектуального капіталу; Коефіцієнта доданої цінності від ІК (VAIC); Брокер технологія. Крім того, існує і ряд методів оцінювання, які залежні від вираження результату оцінки (Вимірювання величини; фінансова оцінка; оцінка вартості), оцінюваними об'єктами (роздільний та цілісний) та використання грошової одиниці (грошово-кредитна та немонетарна). Виділено один з найбільш перспективних, у розрізі дослідження та подальшого удосконалення, метод оцінювання ІК – це система збалансованих показників - BSC.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Чеботарев Н. Ф. Оценка стоимости предприятия (бизнеса) : учебник / Н. Ф. Чеботарев. – М. : Изд.-торг. корпорация «Дашков и Ко». – 2009. – 256 с.
2. Чуприна О. О. Методологічні підходи до оцінювання інтелектуального капіталу / О. О. Чуприна, К. С. Чуприн // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Економічна теорія та право. – 2013. – № 3. – С. 22-34. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_etp_2013_3_5
3. Ramanauskaitė A. Intellectual capital valuation: methods and their classification / A. Ramanauskaitė, K. Rudžionienė // Ekonomika. – 2013. – Vol. 92(2). – P. 79-92. Режим доступу: <http://www.zurnalai.vu.lt/ekonomika/article/view/1413>.
4. Sveiby, K.E. (1997). The Intangible Assets Monitor, Journal of Human Resource Costing & Accounting, 2, p. 3-7 .
5. Sveiby K. E. Methodos for Measuring Intagible Assets Copyright / К. Е. Sveiby [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/327982460_Methods_for_Measuring_Intangible_Assets
6. D. Hladka, Methodical approaches to evaluation of intellectual capital of enterprises - [Electronic resource] / I. Yepifanova, D. Hladka // Journal of Scientific Papers VUZF REVIEW. – 2021. – Volume 6 (Issue 3). – S. 145-153. – Access mode: <http://papersvuzf.net/index.php/VUZF/article/view/185/197> (Indexed and referenced in the international scientometric database «Index Copernicus»).
7. Каплан Р. С., Нортон Д. П. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию. Москва: Олимп-бизнес, 2004. 344 с.

Діана Олександрівна Гладка – аспірантка кафедри ФІМ, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: fm.mof14b.hladka@gmail.com

Науковий керівник: *Ірина Юріївна Єпіфанова* – д.е.н., професор кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: epifanovairene@gmail.com,

Diana O. Hladka - Graduate student of the Department of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: fm.mof14b.hladka@gmail.com

Supervisor: *Iryna Yu. Yepifanova* - ADr. of Sciences, Professor Department of Finances and Innovative Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: epifanovairene@gmail.com,
